

Mühazirə №15(2)

Mövzu: Tabeli mürəkkəb cümlə və onun növləri

Plan:

15.2.1. Zərflik budaq cümlələri və onların tipləri;

15.2.2. Qoşulma budaq cümləsi və onun tipləri.

15.2.2. Zərflik budaq cümlələri və onların tipləri

1. Tərzi-hərəkət budaq cümləsi baş cümlədəki hərəkət və ya əlamətin icra və meydana çıxma tərzini bildir. Məs.: *O, traktorun üstündə elə oturur ki, elə bil köhlən atı suvarmağa aparır; Mən elə sevindim ki, elə bil öz doğma qardaşın məlmişdi.*

Baş və budaq cümlənin yerinə və bağlayıcı vasitələrə görə tərzi-hərəkət budaq cümləsinin aşağıdakı tipləri vardır:

I tip. Baş cümlə əvvəl, budaq cümlə sonra işlənir, ona (baş cümləyə) ki bağlayıcısı ilə bağlanır. Məs.: *Mahmudun ürəyi elə uçunurdu ki, indiyə qədər belə hisslərin hamısı bir heç idi. (Elçin)*

Tərzi-hərəkət budaq cümləsinin bu tipində budaq cümlə tərz bildirməklə yanaşı, *nəticə*: (*Araz tufəngin qundağı ilə onu elə vurdu ki, o geriyə səndələyərək yerə yığıldı. (A.Ş)*), *müqayisə*: (*Məni elə bağına basıd ki, elə bil doğma bacısından ayrılırdı. (M.İ)*) və *məqsəd bildirmə*: (*Mən elə danışdım ki, qoy bütün mətləblər sizə aydın olsun.*) kimi mənə çalarlarına malikdir.

II tip. Bu tipdə budaq cümlə əvvəl gəlir, baş cümləyə *necə, necə ki, hər necə, hər necə ki* və s. bağlayıcı sözlərlə bağlanır. Budaq cümlənin sonunda *-sa²* olada bilər, olmaya da bilər. Baş cümlədə qarşılıq bildirib *elə* (olmaya da bilər) sözü tərzi-hərəkət zərfliliyi rolunda olur. Məs.: *Necə bilirəm, elə də edəcəyəm. (İ.Ş); Necə isyayırsənsə, elə də et; Nə cür istəyirsən, geyin, gəz. (İ.Ş)*

2. Dərəcə budaq cümləsi baş cümlədəki hərəkət və ya əlamətin dərəcəsini bildirir və *nə dərəcə? nə dərəcədə?* suallarından birinə cavab verir. Dərəcə budaq cümləsinin bir tipi vardır. Baş cümlə əvvəl, budaq cümlə sonra işlənir. Baş cümlədə qəlib söz kimi *o dərəcə, o dərəcədə* sözləri qəlib olur, budaq cümlə baş cümləyə *ki* bağlayıcısı ilə bağlanaraq qəlib sözün mənasını izah edir. Məsələn: *Hava o dərəcədə dumanlı idi ki, onlar beş metr qabağı belə görə bilmirdilər. (S.V); Ağaclar o dərəcədə sıx idi ki, bura gün işığı düşmürdü. (İ.M)*

Bəzən baş cümlədə qəlib söz kimi *o qədər, o yerə, o məqama, elə* sözləri də işlənir. Məs.: *Qayalıqda baş verən hadisə ona o qədər təsir etdi ki, neçə gün işə çıxmadı. (İ.Ə) ; Qıratın şiltaqlığı axırda o yerə çatdı ki, çəkic nalbəndin barmağına dəyib yaraladı. ("Koroğlu"); Qarovulçu Həsənnullanın kefi elə kök idi ki, uçmağa qanadı yox idi. (Elçin)*

Dərəcə budaq cümləsinin baş cümləsinin xəbəri feili xəbərlə yanaşı, ismi xəbərlə də ifadə olunur. Məs.: *Buranın adamları o qədər yaxşıdır ki, onlar haqqında pis düşünmək olmaz.*

3. Zaman budaq cümləsi baş cümlədəki hərəkət və ya əlamətin zamanını bildirir və zaman zərfliyinin sualına cavab verir. Məs.: *Lal Hüseyin bu sözləri o zaman dedi ki, Rüstəm kişi maşından düşüb onlara tərəf gəlirdi. (M.İ)*

Baş və budaq cümlənin yerinə və bağlayıcı vasitələrə görə zaman budaq cümləsinin iki tipi vardır.

I tip. Baş cümlə əvvəl, budaq cümlə sonra gəlir. Baş cümlədə qəlib söz kimi *onda, o zaman, o vaxt, o vaxt ki, o gün ki* və s. kimi sözlər işlənir. budaq cümlə ki bağlayıcısı ilə baş cümləyə bağlanaraq həmin sözün mənasını izah edir. Məs.: *Oğlan o zaman evlərinə çatdı ki, camaat onlara tərəf axışırdı; Onda ağlayacaqsınız, ancaq çox gec olacaq. (S.R)*

II tip. Budaq cümlə baş cümlədən əvvəl gəlir və baş cümləyə müxtəlif vasitələrlə bağlanır. Həmin vasitələrə əsasən zaman budaq cümləsinin ikinci tipini aşağıdakı növlərə ayırmaq olar: 1. Budaq cümlə baş cümlədən əvvəl gələrək ona *ki* bağlayıcısı ilə bağlanır. Məs.: *İki addım atmışdı ki, atası onu çağırdı; Xoruzun axırncı banından bir az keçmişdi ki, Qəşəm kişi həyatə düşdü. (Elçin)*

1. Budaq cümlə baş cümləyə *ki* bağlayıcısı ilə bağlanır. Məs.: *İki addım atmamışdı ki, atası onu çağırdı.*

2. Budaq cümlə baş cümləyə *ki* ədatı ilə bağlanır. Məs.: *Gün ki batdı, hər yer bağlanır; Yoxlamasını ki qurtardı, bir qoyun şaqqalayır.*

3. Budaq cümlə baş cümləyə *elə ki* bağlayıcı söz ilə bağlanır. Məs.: *Elə ki Çənlibeldə yurd-yuva saldıq, onda bunlar bizə lazım olacaq. ("Koroğlu")*

4. Budaq cümlə baş cümləyə *o gün ki, ovaxt ki, o zaman ki* və s. bağlayıcı sözlərlə bağlanır. Məs.: *O zaman ki adam ulduzların pıçiltısını eşitmir, demək, qocalır... (Ə.B)*

5. Budaq cümlə baş cümləyə *haçan, haçan ki, nə vaxt, nə vaxt ki* və s. bağlayıcı sözlərlə bağlanır. Məs.: *Nə vaxt desəniz, onda mən hazır.*

6. Budaq cümlə baş cümləyə *nə qədər ki, hər nə qədər ki, necə ki* və s. bağlayıcı sözlərlə bağlanır. Məs.: *Nə qədər ki sağam mən, bu evdə bir yad adamın bir qara qəpiyi də xərclənməyəcək. (Elçin)*

7. Budaq cümlə baş cümləyə –mi⁴ şəkilçisi ilə bağlanır. Məs.: *Hafiz bir saat gecikdimi, Ehtiyatı məktəb qapısında görərdin. (M.C)*

8. Budaq cümlə baş cümləyə intonasiya ilə bağlanır. Məs.: *Bir dəfə soyuqladı, bir il geri düşürdü.*

9. Budaq cümlə baş cümləyə bağlayıcı söz və -sa² şəkilçisi ilə bağlanır. Məs.: *Nə vaxt çağırısan, onda gələcəm.*

4. Yer budaq cümləsi baş cümlədəki hərəkətin və ya əlamətin yerini bildirir və yer zərfliyinin suallarına cavab verir. Məs.: *O yerdə ki hörmətimi saxlamırlar, oraya ayaq basmaram. (M.İ)*

Yer budaq cümləsinin bir qayda olaraq budaq cümlə əvvəl, baş cümlə sonra gələn tipinə daha çox təsadüf edilir. Aşağıdakı bağlayıcı vasitələr budaq cümləni baş cümləyə bağlayır, baş cümlədə *oraya, orada, oradan* əvəzlilik-qəliblər işlənir; məsələn: *haraya (ki), harada (ki), haradan (ki), o yerə ki, o yerdə ki, o yerdən ki, bir yerə ki, bir yerdə ki, bir yerdən ki*; məsələn: *Elə indi haraya gedəcəksən, orada taparsan. (M.H); Haraya ki məktub göndərirdi, oradan maraqlı cavablar alırdı; O yerdə ki böyüyə hörmət olmadı, orada iş getməz. (M.İ); Gealoq İmanov hara daş qoysa, Tahir ora baş qoyar.*

Dilimizdə yer budaq cümləsinin baş cümlə əvvəl, budaq cümlə sonra gələn tipi də var. Baş cümlədə *oraya, orada, oradan, o yerə, o yerdə, o yerdən, həmin yerə, həmin yerdə, həmin yerdən, handı yerə, hansı yerdə, hansı yerdən* qəlib sözlərindən biri işlənir. Məsələn: *Niyazi o yerdə çıxış etdi ki, orada onu hamı tanıyırdı; Qar o yerdə əriyir ki, orada hava tez yumşalır; Biz o yerdə görüşdük ki, o yer əvvəlcədən nəzərdə tutulmuşdur.*

5. Səbəb budaq cümləsi baş cümlədəki hökmün səbəbini bildirir. *Niyə? nəyə görə? nə üçün? nə səbəbə? nədən ötrü?* suallarından birinə cavab verir. Məsələn: *Mən xoşbəxtəm ki, odla su kimi sədaqətli dostlarım var.*

Baş və budaq cümlələrin yerinə, bağlayıcı vasitələrə görə səbəb budaq cümləsinin iki tipi vardır:

1. Budaq cümlə baş cümlədən sonra gələrək ona *çünki* bağlayıcısı ilə bağlanır. Məs.: *Ürəyi barədə bir söz deyə bilmərəm, çünki ora bələd deyiləm.*

2. Budaq cümlə baş cümlədən sonra gələrək ona *ona görə ki, ondan ötrü ki, onun üçün ki* bağlayıcıları ilə bağlanır. Məs.: *Arıqları oğurlamayıb ona görə ki, hərifə yağlı ət lazım olub.*

3. Budaq cümlə baş cümlədən sonra gələrək ona *ki* bağlayıcısı ilə bağlanır. Baş cümlənin tərkibində ona görə, ondan ötrü qəlib sözlər işlənir. Məs.: *Uşaq doğulanda ona görə ağlayır ki, bilir bütün müsibətləri qabağdadır. (S.Q)*

4. Baş cümlə budaq cümlədən əvvəl gəlib daxilində *o səbəbə, bu səbəbə, bu səbəbdən* qəlib sözlər işlənir. Budaq cümlə baş cümləyə *ki* bağlayıcısı ilə bağlanır. Məs.: *O səbəbə gətirmədim ki, hələ hazır deyil.*

II tip. Budaq cümlə baş cümlədən əvvəl gəlir, bu cür cümlələrdə səbəblə nəticə düz sıralanır. Səbəb budaq cümləsinin bu tipi iki yolla əmələ gəlir: a) Budaq cümlə daxilindəki məntiqi vurğulu sözdən sonra işlənən *ki* ədatı və intonasiya ilə baş cümləyə bağlanır; məs.: *Mən bu əziyyətlə ki gedirəm, mənim həccim sizinkindən müstəcəb olacaq. (F.K)*; b) Budaq cümlə baş cümləyə nə bağlayıcı söz və *-sa²* şəkilçisi ilə bağlanır; məs.: *Nə düşündüsə, birdən evə qaçdı; Yadına nə düşdüsə, çevrilib mənə baxdı.*

6. Məqsəd budaq cümləsi baş cümlədəki işin, hərəkətin məqsədini bildirir və *niyə? nə üçün? nədən ötrü? nə məqsədlə?* suallarından birinə cavab verir. Məs.: *İndi bütün gücümü bağçılığa vermişəm ki, gələcək nəsil üçün beş-on ağac göyəradəm.*

Baş və budaq cümlənin yerinə və bağlayıcı vasitələrə görə məqsəd budaq cümləsinin iki tipi vardır:

I tip. Baş cümlə əvvəl gəlir və baş cümlənin daxilində *ona görə, ondan ötrü, o məqsədlə* və bəzən *o səbəbə* qəlib sözlər işlənir. Budaq cümlə baş cümləyə *ki* bağlayıcısı ilə bağlanır. Məs.: *Sərdar bunları Səltənət xalaya ona görə dedi ki, Əkrəb Bakıdan ayrılmış qanlı-qadalı vuruş meydanlarına yola düşmüşdü. (S.Q); Bunları ona görə sizə xatırladıram ki, mənim Sudabəmdən muğayət olasınız; Gecə-gündüz Allaha dua edirəm ki, şanlı ordumuz qələbə çalsın, əsgərlərimiz sağ-salamat evinə qayıtsın.*

II tip. Budaq cümlə baş cümlədən əvvəl gəlir və ona *niyə, nə üçün, nədən ötrü, nə məqsədlə* sözləri ilə bağlanır. *-sa²* şəkilçisi budaq cümləni baş cümləyə bağlayan vasitələrdən biri kimi iştirak edir. Məsələn: *Nə üçün çağırmışdınız, onun üçün də gəlmişəm; Süfrənin başında nə məqsədlə oturmuşuqsa, o məqsədlə də bir-birimizə güzəştə getməliyik.*

Səbəb və məqsəd budaq cümlələri bağlayıcı vasitə, mənə və suallarına görə bir-birinə oxşasa da onlar arasında mühüm fərqli məqamlar vardır:

1. Səbəb budaq cümləsində baş cümlə səbəbi, budaq cümlə isə nəticəni bildirir. Budaq cümlənin ifadə etdiyi iş baş cümlənin ifadə etdiyi işdən əvvələ aid olur.

Məqsəd budaq cümləsi səbəb budaq cümləsindən fərqli olaraq məqsəd bildirir. Budaq cümlədəki iş baş cümlədəki işdən sonraya aid olur.

2.Səbəb budaq cümləsi daha çox *niyə? nə üçün? nə səbəbə?*,məqsəd budaq cümləsi isə *niyə? nə üçün? nə məqsədlə?* suallarını tələb edir.

3.Sadələşən səbəb budaq cümləsi səbəb zərfliyinə,məqsəd budaq cümləsi məqsəd zərfliyinə çevrilir.

7.Şərt budaq cümləsi baş cümlənin ümumi məzmununa aid olub,baş cümlədəki iş,hal-hərəkətin,hökmün asılı olduğu şərti bildirir.

Şərt budaq cümləsinin iki tipi vardır:

I tip.Baş cümlə əvvəl,budaq cümlə sonra işlənir.Baş cümlədə *bu şərtlə,o şərtlə,bir şərtlə,həmin şərtlə* və s. qəlib sözləri olur.Budaq cümlə baş cümləyə *ki* bağlayıcısı və intonasiya ilə bağlanır.Məs.:*Belələrinə o şərtlə bağışlamağa dəyər ki,Səftəri aradan götürməyə kömək etsinlər;Maşınlar bir şərtlə göndəririk ki,saat doqquz tamamda burada olsunlar.*(C.Ə)

II tip.Budaq cümlə əvvəl,baş cümlə sonra işlənir.İkinci tipin aşağıdakı növləri vardır:

1.Budaq cümlənin xəbərində *isə,-sa²* əlamətləri,əvvəlində isə *əgər* bağlayıcısı işlənir.Məs.:*Əgər bir baxmaqla öyrənsəydi,it qəssab olardı.*(atalar sözü);*Əgər gözlədiyimiz adamdırsa,səs-küy də az olar.*(Ə.B)

2. Budaq cümlənin xəbərində *isə,-sa²* əlamətləri,əvvəlində isə *əgər* bağlayıcısı işlənir.Baş cümlədə *onda* (bəzən *o vaxt,o zaman*) sözü də iştirak edir.Məs.:*Əgər elə oradan geriyyə dönmək istəsələr,onda ayrı əlac yoxdur.*(“Koroğlu”)

3.Budaq cümlənin xəbəri isə (-*sa²*) əlamətlərinə malik olub,ona bu vasitə ilə bağlanır. Məs.:*Yolumuz uzun olsaydı,sizi həvəslə dinlərdim.*(M.S.O)

4.Budaq cümlə baş cümləyə *hərgah* bağlayıcısı və isə (-*sa²*) ilə bağlanır.Məs.:*Hərgah bərkə düşsən,xəbər ver.*(Ə.V)

5.Budaq cümlə baş cümləyə -*mı⁴* ədatı ilə bağlanır.Məs.:*Yox,o bir söz dedimi,hər zaman unutmaz.*(M.İ)

6.Budaq cümlə baş cümləyə *indi ki,madam ki,bir halda ki,baxma ki* bağlayıcıları ilə bağlanır.Məs.:*İndi ki oğluna yazığın gəlir,dur özün götür.*(M.İ);*Madam ki,sözü Nadirin özü açdı,daha Zərəfşan nə üçün sussun?* (İ.H);*Bir halda ki iş görülməmişdir,demək,hesabat verməyə də dəyməz;Baxma ki aramızda söhbət açılıb,qoyun bir sual da verim.*(İ.Ə)

7.Budaq cümlənin daxilində *ki* ədatı iştirak edir.Məs.:*Bura ki gəldin,hər şeyi bacarmalısan?* (M.İ)

8.Qarşılaşdırma budaq cümləli tabeli mürəkkəb cümlələrdə baş və budaq cümlənin məzmunu bir-biri ilə qarşılaşdırılır,müqayisə edilir,fərqləndirilir və ya komponentlərdən biri digərinə güzəştə gedilir.

Qarşılaşdırma budaq cümləsinin iki tipi vardır:

I tip.Budaq cümlə baş cümlədən sonra işlənir və ona *ki* bağlayıcısı ilə bağlanır.Bu tip budaq cümlə dilimizdə inkişaf etmədiyindən çox az işlənir.Məs.:*Onların qılinc-tüfəngi məni o qədər qorxutmur ki, silisti, aparıb-gətirməyi canıma vəlvələ salır.(M.F.A);Özümü öldürərəm ki,onu yaman işə qoymaram.(M.F.A)*

II tip.Bu tip qarşılaşdırma budaq cümləsi daha çox işlənir və bağlayıcı vasitələrinə rəngarəngdir.Əsas bağlayıcı vasitələr *nə qədər,hər nə qədər,hərçənd* bağlayıcı sözləri,-*sa²* şəkilçisi,*da (də)* və *belə* ədatları,*kim,nə,hara,necə,nə qədər,nə vaxt* nisbi əvəzlilər və intonasiyadır.Məs.:1.*Mən nə qədər qoca olsam da,dəyəyəm min cavana.(Ü.H);Arzu,istək nə qədər gözəl olsa belə,göründüyü kimi,onların qarşısına qılinc çəkənlər də olur.(S.R);2.İyirmi üç yaşı olsa da,can-cüssədən uşağa oxşayırdı;Hərçənd tüstü göz açmağa qoymurdu,amma kabab iyi oturanlara ləzzət verirdi;3.Deyirəm,haralı olur-olsun,adam olsun.(M.İ);Kimdən soruşur-soruşsun,eyni cavabı alacaq.*

Qarşılaşdırma budaq cümləli tabeli mürəkkəb cümlələrdəki əsas mənə olan qarşılaşdırma müxtəlif çalarlara – güzəşt:(*Rüstəm kişi bu sözləri zahirən sərt desə də,içərisində sevinc və yüngüllük hiss edirdi.(M.İ)*),ziddiyyət:(*Professor qaşlarını çatıb alnını qırırdırsa da,Samitin vecinə olmadı.(Ə.V)*),müqayisə: (*İki adamın siması bir güzgüdə yerləşə bilməsə də,böyük bir xalqın mədəni siması bir rübaidə yerləşə bilər.(M.S.O)*),fərqləndirici:(*İmdad qardaşım da olsa ,çürük adamdır.(Ə.V)*) və şərti mənə çalarlarına:(*Hərgah işə geciksəm də,yolunuzu gözləyəcəyəm.*) malik olur.

9.Nəticə budaq cümləsi baş cümlədən doğan nəticəni bildirir.Baş cümlə,hökmü,səbəbi,budaq cümlə onun nəticəsinə ifadə edir;məs.:*İndi nə olub ki,məni bura buraxmaq istəmirsiniz?(C.C);Pərvərdigara,biz nə günah etmişdik ki,ac qalırdıq,susuz qalırdıq?(Ə.H)*

Nəticə budaq cümləsinin bir tipi var.Baş cümlə əvvəl,budaq cümlə sonra işlənir.Budaq cümlə baş cümləyə *ki,belə ki,odur ki,buna görə,ona görə,bunun üçün,onun üçün* bağlayıcıları ilə bağlanır.Bağlayıcı vasitələrinə görə nəticə budaq cümləsinin müxtəlif növləri olur.Aşağıdakı nəticə budaq cümlələrin nümunəsində bunu görmək olar;mə.: 1.Siz düz danışırırsınız,*ona görə də* sizdən incimirəm; 2.Arvad, çeynədilər, çürütdülər,*odur ki* sancı da məni öldürür.(S.R);3.Nümayiş fəhlələrin xeyrinə qurtardı,*belə ki* onlar öz tələblərinin həyata keçirilməsinə nail oldular;4.Gərək Kirman əhlinə *bir* divan tutasan *ki*,cəmi İran titrəsin.(Ə.H);5.Bir şey bilirəm (*ki*),bu sözü deyirəm.(M.İ);6.Fermaya *nə* verirsən *ki*,nə istəyəsən? (M.İ);Hələ *neçə* yaşı var *ki*,indidən itə güllə atır? (S.R)

10.Kəmiyyət budaq cümləsi baş cümlədəki hərəkət və ya əlamətin kəmiyyətini bildirir.Ya baş cümlədə budaq cümlənin qəlibi olur,budaq cümlə vasitəsilə konkretləşdirilir, dəqiqləşdirilir,yaxud da budaq cümlə vasitəsi ilə baş cümlədəki hərəkət və ya əlamətin kəmiyyətini müəyyənləşdirir;məs.:*Mən rayona gedəndə nə qədər tələsirdimsə,kəndə qayıdanda da o qədər könülsüz yeri yirdim.(Ə.V);O nə qədər bacarırdı,yedi,gizlədi,bağışladı.(Ə.V)*

Baş və budaq cümlənin yerinə,bağlayıcı vasitələrə görə kəmiyyət buda cümləsinin iki tipi var:

I tip.Budaq cümlə baş cümlədən sonra işlənilib ona *ki* bağlayıcısı ilə bağlanır.Baş cümlədə budaq cümlənin qəlibi kimi *o qədər,o kəmiyyətdə,o miqdarda* sözləri işlənilir və budaq cümlə vasitəsilə izah edilir.Məs.:*Lalənin məhəbbəti mənə o qədər güc və qüvvət vermişdir ki,lap günü bu gün dağın başına qalxacağam.(Ə.V);Vallah,qurban olduğum Allahın o qədər səbri var ki,nə həddi var,nə hesabı.(Ə.H)*

II tip.Budaq cümlə baş cümlədən əvvəl işlənilir və ona *nə qədər,hər nə qədər* bağlayıcı sözlərlə bağlanır.Baş cümlədə isə qarşılıq bildirən *o qədər,o qədər də,bir o qədər,bir o qədər də* sözləri işlənilir və budaq cümlə vasitəsilə konkretləşdirilir və aydınlaşdırılır. Məsələn:*Nə qədər sifariş etmişdiniz,o qədər də gətirmişəm;Nə qədər eşitməsən,o qədər qanın duru qalar.(S.R);Xan neçə mütəkkə demişsə,Mirzə də o miqdarda qotazlı mütəkkəyə söykənmişdi.(Ə.H)*

15.2.2.Qoşulma budaq cümləsi və onun tipləri

Qoşulma budaq cümləsi baş cümlədən sonra gələrək,onun məzmununa qiymət verir,ya da ona aid əlavə məlumat verir.Məs.:*Qız şalının saçaqlarını didməklə məşğul idi ki,bu da onun bir qədər hirsləndiyini göstərirdi.(Ə.Ə);Qazanc gətirən bir oğlum var idi ki,onu da sən əlimdən aldın.(Ə.V)*

Qoşulma budaq cümləsinin bir tipi olub,budaq cümlə baş cümlədən sonra gəlir,baş cümləyə aşağıdakı vasitələrlə bağlanır.Buda cümlədə işlənən *bu,o* əvəzlilikləri əlaqələnməyə kömək edir.Əvəzliliklərin yanında çox vaxt *da (də)* ədatı işlənilir.

1.Budaq cümlə baş cümləyə *ki* bağlayıcısı ilə bağlanır.Məs.:*Məni bu bəlalardan qurtaracaq bir adam var ki, o da sənsən.*

2.Budaq cümlə baş cümləyə intonasiya ilə bağlanır.Məs.:*Bircə papirosluq tütünü var,bunu da elə axır gün üçün saxlamışam.(Ə.Ə)*

3.Budaq cümlə baş cümləyə isə ədatının şəkilçilənmiş forması ilə bağlanır.Məs.:*Yer üzündə bir sarsaq şey varsa,o da hər fəslin öz vədəsində gəlməməyidir.(Ə.Ə)*

Ədəbiyyat

1.B.Xəlilov.Müasir Azərbaycan dili.Sintaksis.Bakı,2017

2.Ə.Abdullayev,Y.Seyidov,A.Həsənov.Müasir Azərbaycan dili, IVh. Sintaksis, Bakı,2007

3.Q.Kazımov.Müasir Azərbaycan dili.Sintaksis,Bakı,2010